

Bázeli jelentés

Az 50. Art Basel

SÍPOS LÁSZLÓ

Bázel, 2019. VI. 13–16.

A világ három legfontosabb kortárs képzőművészeti eseménye a Velencei Biennálé, a kasseli documenta és az Art Basel. Ez utóbbit idén 50. alkalommal rendezték meg. A Daily Telegraph által korábban a művészetek olimpiájának nevezett vásáron ezúttal 34 ország 290 vezető galériája vett részt, melyek együtt több mint négyezer művész munkáit mutatták be 27 500 négyzetméteren.¹ A látogatók száma elérte a 93 ezer főt, ami ugyan kétezerrel kevesebb, mint tavaly, ennek ellenére Iwan Wirth, a világhírű svájci Hauser&Wirth Galéria alapítója minden idők legsikeresebb vásárának nevezte az idei Art Baselt.²

A vásárt három bázeli galériatulajdonos alapította 1970-ben. Ma már egyikük sem él – Trudi Bruckner, a Riehentor Galéria tulajdonosnője tavaly, 101 éves korában hunyt el, Ernst Beyeler 2010-ben, Balz Hilt pedig – akit 1991-ben az Alien-filmekkel világhírűvé vált HR Gieger szerepeltetése miatt kizártak a vásárról – 1997-ben halt meg. A helyi születésű művészettörténész, Sam Keller 2000-től hét éven át irányította a vásárt, tőle 2007-ben az amerikai Marc Spiegler, Anette Schönholzer és Cay Sophie Rabinowitz triója vette át a stafétabotot (Keller 2008-tól a Beyeler Múzeum élére került), ma Spiegler mellett Daniel Degen és Patrick Foret tevékenykedik az Art Basel élén.

Már az első évben, 1970-ben tíz ország kilencven galériája vett részt a vásáron, amely akkor 16 300 látogatóval büszkélkedhetett.³ 1973-ban *Amerikai művészet Jackson Pollock* után címmel nyílt kiállítás, majd ezt követően több éven keresztül egy-egy ország (Olaszország, Nagy-Britannia, Spanyolország, Németország, Franciaország, Svájc, Ausztria, Izrael, Hollandia és Belgium) kortárs képzőművészete volt a rendezvény fókuszában. 1974-ben mutatták be a fiatal művészeket népszerűsítő *Neue Tendenzen* (új tendenciák) szektort, melyen akkor 50 galéria szerepelt. Az 1975-ös Arton már 21 ország 300 kiállítója vett részt, a nézők száma pedig 37 ezerre emelkedett. 1979-től a *Perspective* programja váltotta fel a *Neue Tendenzen*t, melyben azóta is minden évben egy kevésbé ismert, de ígéretes tehetség munkái láthatóak. 1989-ben, a fényképezés 150. évfordulóját ünneplendő, tizenhat fotógalériát hívtak meg

Fotó: Art Basel

a szervezők, ezzel az Art Basel bekerült a fotózást népszerűsítő legnagyobb rendezvények közé. 1993-ban a kisebb méretű Edition vására is részévé vált, 1995-től a videó-, az évtized végén pedig a filmszektorral bővült. A svájci vásár amerikai kiadását, a Noel Horowitz által vezetett Art Basel Miami 2002 óta rendezik meg, idén december 5. és 8. között kerül rá sor. Az Art Basel Hong Kong (igazgatója Adeline Ooi), mely elsősorban az ázsiai és csendes-óceáni régió galériáinak vására, 2013 óta minden évben kora tavasszal nyitja meg kapuit.

Mint eddig minden alkalommal, idén is az európai galériák voltak túlsúlyban, de több visszatérő kiállító érkezett más kontinensről is. A rendezők fontosnak tartják az évenkénti vérfrissítést, már ami az új galériák bevonását illeti. Minden évben számos, korábban nem szereplő galéria kap kiállítási lehetőséget, de ha valamelyik nem az elvárásoknak megfelelően teljesít, „kiesik a pikszisből”. Ennek köszönhető, hogy az Art Basel mostanáig a legmeghatározóbb képzőművészeti vásár tudott maradni a világon – így Spiegler.⁴ Idén a 290 galéria közül 19 először szerepelt a vásáron, ezek közül több Dél-Amerikából és Ázsiából származott. Őket támogatandó, új ármodell került bevezetésre: az új galériák bérleti díja 20 százalékkal kevesebb az első évben, 10 százalékkal a másodikban. Egy újonc, az olasz SpazioA kínálta például a Baloise Art Prize-nyertes Giulia Cenci műveit (a párizsi Balice Hertling galéria a másik ösztöndíjas, a kínai Xinyi Cheng képeit árulta).⁵

A kiállítás fő szektorában 232 galéria (ebből hét új) kapott helyet. A kisebbek közül az úgynevezett *Statements*ben 18 egyéni projektet láthattunk, melyek esélyesek voltak a 21. éve kiosztott Baloise Ösztöndíj elnyerésére. Az ösztöndíj 30 ezer svájci frank készpénzt és további 250 ezer frank promócióra elköltendő támogatást jelent. A szektorban olyan művészek kaptak helyet, mint Rose Salane, EJ Hill, Ad Minoliti, Ayesha Sultana, Sable Elyse Smith, Saba Innab vagy Farah Al Qasimi. Idén végül a már

említett, Amszterdamban élő olasz származású Giulia Cenci szobrász és a kínai Xinyi Cheng festő kapta meg az ösztöndíjat. Cenci különös, állati maradványokat megformáló plasztikákból létrehozott térinstallációival, Cheng nőként – az utóbbi évszázadok gyakorlatával szembe menve – ruhátlan férfiakat ábrázoló expresszív kompozícióival hívta fel magára a figyelmet. A Baloise-csoport a díjazott alkotásokat két vezető európai múzeumnak ajándékozta, melyek később egyéni kiállítást rendeznek az alkotóknak.

A baseli Messe épülete, az ArtBasel színhelye

A *Feature* elnevezésű szektorban huszonnégy projekt kapott helyet, ebből tizenegy galéria korábban még nem szerepelt a vásáron. Itt Allyson Strafella, Helen Mirra, Elke Silvia Krystufek, Wallace Berman, Cameron Rowlands, Frank Bowling, Carl Cheng vagy Hudinilson Jr. voltak a nevesebb kiállítók. Az *Edition* nevű szektor tizennégy, nyomatokkal és sokszorosított grafikával foglalkozó kiadó neves művészekkel való együttműködését prezentálja.

ALIGHIERO BOETTI műve a Tornabuoni Galéria standján HUNGART © 2019

Az *Unlimited* szektorban olyan nagy méretű alkotások kaptak helyet, melyek nem férnek el a művészeti vásárok tradicionális standjain belül. Az övárosban tizedik alkalommal szereplő *Parcour* nevű projekt a szobrászat, a köztéri művészet és a performansz helyszíne. A *Film*-részleg a városi filmszínházban kapott helyet, és a Nemzetközi Női Filmfesztivál Dortmund – Köln kurátora, Maxa Zoller rendezte. Az Art Basel alatt művészekkel, kurátorokkal és egyéb szakemberekkel folytatott beszélgetésekre is sor került, melyet a berlini konceptművész, Julieta Aranda koordinált. A vásártéren volt látható Alexandra Pirici román performanszművész *Aggregate* című előadása, melyen több mint hatvan szereplő vett részt. Az interaktív előadás során a tancosok és a publikum közötti határ elmosódott: nem lehetett tudni, hogy ki az előadó, ki a néző, ki csak arra sétáló járókelő, mivel bárki bekapcsolódhatott a performanszba, amely az ajánló szerint időkapzulaként funkcionált: benne a népi kultúra, a művészettörténet és a mindennapi élet töredékei együtt nyertek új értelmet.

Az Art Basel idején az egész régió bővelkedett kulturális rendezvényekben. A szomszédságban fekvő Riehen településen található a Beyeler Alapítvány Renzo Piano által tervezett, tájba simuló épülete. Ernst Beyeler, aki már 1945-ben saját régiségkereskedést irányított, 1997-ben nyitotta meg múzeumát, melyben a vásár végéig

Picasso – a kék és rózsaszín korszak című kiállítás megtekintésére volt lehetőség. A művész korai, 1901 és 1906 közötti festményei és szobrai ilyen nagy számban együtt még nem voltak láthatóak Európában. Picasso húszéves korától, az avantgárd hajnalán, nyughatatlanul keresve az új kifejezési lehetőségeket, közvetlenül az *Avignoni kisasszonyok* előtt hozta létre ezeket az alkotásokat. A tárlat 320 ezer látogatót vonzott, mely így – a 2016-os Gauguin-tárlat után – a második legnépszerűbb kiállítás lett.

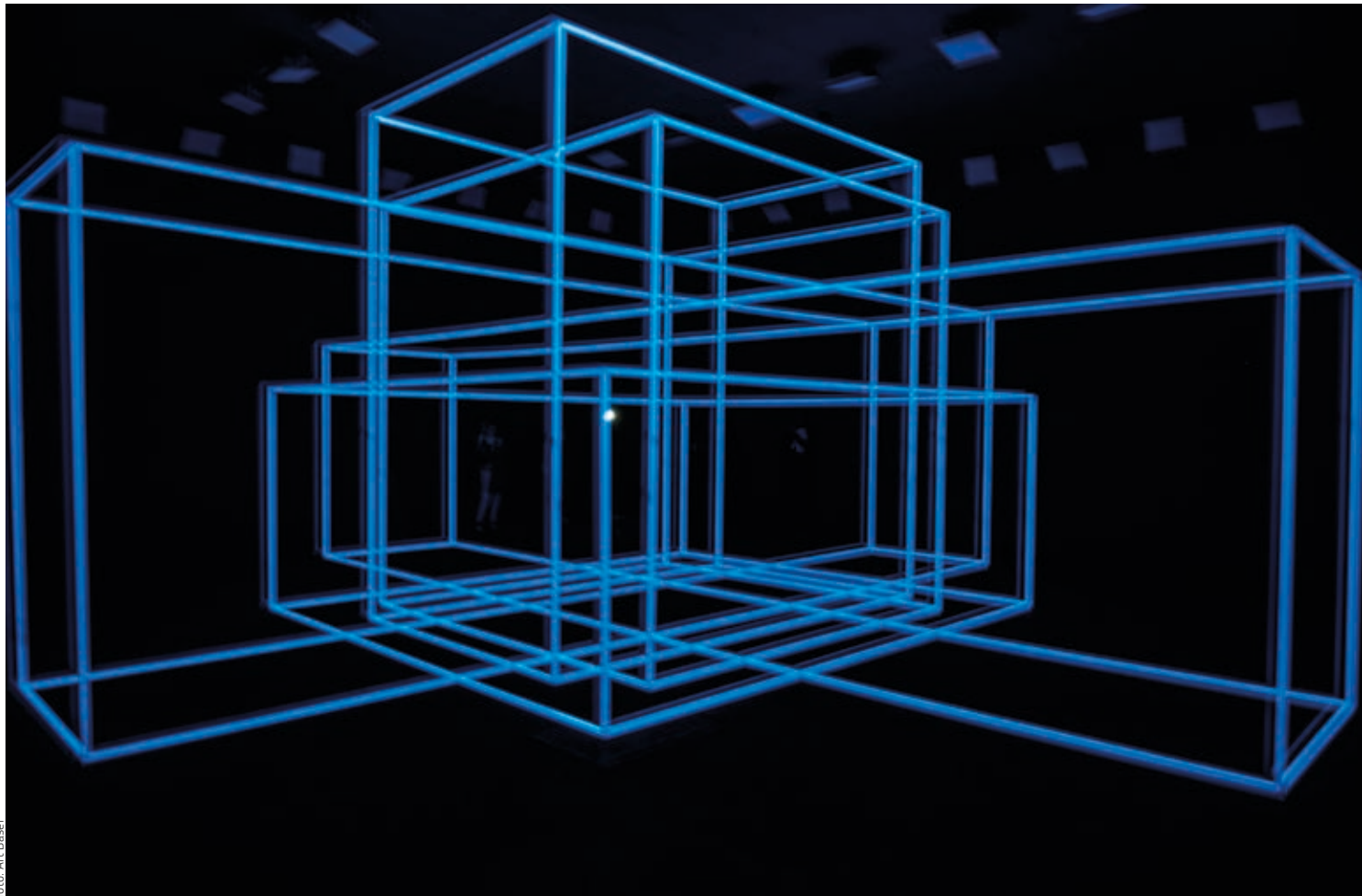
A Kunstmuseum *A kubizmus kozmosza* címmel rendezett kiállítást a Pompidou-val közösen. A kiállított 130 mű 1908-tól az I. világháború végéig terjedő időszak kubista termését tekinti át Picasso, Braque, Juan Gris, Fernand Léger, Robert és Sonia Delaunay, Henri Le Fauconnier művein keresztül, kitérve Gertrude Stein, Guillaume Apollinaire és Daniel-Henry Kahnweiler szerepére is. Ugyanitt az *Új tengerek után* című kiállításon Leiko Ikemura, a több évtizede Európában élő japán művésznő festményei és kerámiái láthatók, amelyek törékeny, de fenyegető alakjai egy agonizáló szellemvilágba vezetnek.

Az Art Basel alternatívájaként június 10–16. között idén is megrendezett Liste vásárt 1996-ban alapították, akkor 12 országból 36 galéria vett rajta részt. Az esemény elsősorban fiatal galériatulajdonosok és képzőművészek találkozóhelye. Idén 33 országból 77 galéria szerepelt az eseményen, amely mintegy 20 ezer látogatót vonzott.⁶

Huszonöt éve az UBS Bank az Art Basel fő támogatója. A New York-i központú UBS 30 ezer darabot számláló képzőművészeti gyűjteménnyel rendelkezik, mely

Foto: Art Basel

fotó: Art Basel

75 ország művészeitől származik. A bank elsősorban a 60-as évek utáni időszakból való festmények, fotók, rajzok, szobrok és videóinstallációk gyűjtésére fókuszál.

Svájc magángyűjtőit még nem is említettük: bár az *Artnews* a tavalyi év 200 legbefolyásosabb kollektorát magába foglaló listájáról⁷ alig több mint tízen élnek Svájcban (elsősorban Gstaadban), valós számuk ennél jóval magasabb. Az idei évben figyelemre méltó volt a befektetők arányának emelkedése. A Deloitte elemzése szerint az idei Art Baselen 76 százalékban vettek részt befektetési céllal.

A vásáron sétálva szembejövő volt a Dubuffet-, Tony Cragg-, Basquiat- és Picasso-művek nagy száma, de a vásárlók között nem ezek voltak a legnépszerűbbek. A legmagasabb összegeket Gerhard Richter egy korai (1966-os) darabjáért (a Zwirner Galériának) és az 1974-ben elhunyt dél-koreai Kim Whanki monokróm festményéért (Kukje Galéria és Tina Kim Galéria) fizették. Richter *Versammlung* (Gyűlés) című műve, mely csaknem 50 éven keresztül Francesca és Massimo Valsecchi gyűjteményében szerepelt, 20 millió, az utóbbi műtárgy 10 és 12 millió dollár közötti áron kelt el. Ugyancsak a Zwirner Galéria adott túl 10 millió dollárért egy Siegmund Polke-művön. Mark Bradford *Hamelni patkányfogó II.* című 2011-es alkotása 7,8 millióért kelt el (White Cube), Christopher Wool képe 6 millióért (Lévy Gorvy), Keith Haring *Acquavella* című alumíniummaszkja 4 millióért. Kerry

ANTONY GORMLEY installációja a Galleria Continua standján

James Marshall két műve egyenként 3,5 millióért (Zwirner és Jack Shainman Galéria), Mark Bradford *Légy a vajban* című képe úgyszintén. Eduardo Chillida szobra a Hauser & Wirthnél és Richard Prince *A háziasszony és a fűszeres* című munkái a Skarstedt-nél 3-3 millióba kerültek, Franz West *Teszt* című 1994-es kompozíciója 3,8-be (Zwirner). Georg Baselitz *A marokkói* című műve 1,8 millióért kelt el, Robert Rauschenberg *Keresztződés* (Borealis) című, 1990-es műve 1,7-ért.

A galériák közül a legtöbbet, 49,2 millió dollárt a Hauser & Wirth keresett, beszámolójuk alapján csak az első napon több mint 30 művet adtak el (ezek közül a legtöbb csak a galéria katalógusában szerepelt, a standon nem). A Zwirner a vásáron 46,6 millióval lett gazdagabb. A harmadik és negyedik helyre a Thaddeus Ropac (14,8 millió dollárral) és a Lévy Gorvy (14,1 millióval) jött fel. Az *Artsy.net* kimutatása alapján a tíz legsikeresebb galéria a vásár összes eladásának 75,4 százalékát szerezte meg. A vásáron természetesen most is jelen voltak a legnagyobb tőkével rendelkező múzeumok képviselői, Kerry James Marshall egy, az Art Baselen szereplő képét nemrég a londoni Tate vette meg.)

A vásáron jelen lévő 290 galéria közül csak 47-en, azaz csak 16 százalékuk jelentett eladást, egyes galériák viszont nem hozták nyilvánosságra tranzakcióikat, így például a Marian Goodman vagy az egyik legnevesebb, a Gagosian Galéria sem, mely egyébként Bazelben idén állandó fiilálét nyitott. A Jeff Koons hatalmas, szív alakú, rózsaszín léggömböt imitáló alkotását kínáló Gagosian standján feltűnt a világ leggazdagabb női popelődője,

JOAN MIRÓ, ALEXANDER CALDER és MARK ROTHKO művei a New York-i Helly Nahmad Galéria standján

Rihanna is, aki jelenleg a szaudi Jameel család egyik tagjának barátnője. (A Jameel Arts Centre tavaly nyitotta meg kapuit Dubaiban.)⁸

A legtöbb magyar vonatkozású művet most is a Von Bartha Galériában láthattuk (Moholy-Nagy, Kassák, Bortnyik stb.). Moholy-Nagy László műveivel a Galerie Berinsonban és a Galerie Kickenben is találkozhattunk. A művek általában a svájci árakat tükrözték. A Berinson Galéria 20-as évek eleji, kis méretű Moholy-Nagy-akvarelljét 240 ezer, Bortnyik hasonló jellegű kompozícióját pedig 120 ezer euróért kínálta. (Nem csoda, ha egy kávé is 3-4-szer annyiba került, mint azt megszokhattuk.) Von Bartháéknek egyébként sikerült eladniuk egy Sophie Taeuber-Arp-kompozíciót is egymillió frankért.⁹

Az idei Art Basel botrányoktól sem volt mentes. A Matthew Marks Galéria standján egy babakocsiból kinyúló hároméves kislány leverte talapatáról Katharina Fritsch legyet ábrázoló szobrát, melynek szárnyai ennek következtében leestek. Nem ez volt az első eset (és valószínűleg nem is az utolsó), hogy egy gyermek megrongált egy műalkotást.

Tavaly például egy öt éves kisfiú a kansasi Tomahawk Ridge Community Centerben borított a földre egy 132 ezer dollár értékű üvegszobrot. Akkor a család biztosítóját 107 ezer dollár megfizetésére kötelezték.¹⁰ Mivel az Art Baselen megsérült mű eredeti állapotát hamar sikerült visszaállítani, az ügy szereplőinek nagy valószínűséggel nem lesz komolyabb problémájuk a malőről.

Jegyzetek

- https://d2u3kfw92fzu7.cloudfront.net/asset/factfigures/Art_Basel_I_Facts_and_Figures_Art_Basel_in_Basel_I_2016.pdf
- <https://www.pressebox.de/inaktiv/fine-art-invest-group-ag/Das-war-die-Art-Basel-2019/boxid/962030>
- https://d2u3kfw92fzu7.cloudfront.net/asset/factfigures/Art_Basel_I_History_I_2018-1.pdf
- <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-sold-art-basel-basel-06-17-19>
- <https://www.watson.de/leben/kunst/369137518-art-basel-3-jaehregerstoert-eine-fliege-das-kostet-50-000-euro>
- <https://www.watson.de/leben/kunst/369137518-art-basel-3-jaehregerstoert-eine-fliege-das-kostet-50-000-euro>
- <http://www.artnews.com/top200year/2018/>
- <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-sold-art-basel-basel-06-17-19>
- <https://www.nau.ch/news/schweiz/kunst-art-basel-am-preview-tag-bereits-millionenverkaufe-65539187>
- <https://www.dailymail.co.uk/news/article-5935695/Familys-insurance-pays-Kansas-boy-topples-sculpture.html>